

ajánlás olvasható: „Nem azért ajánlom pedig könyvemet az én csendes szülőfalumnak, hogy ott valaki megvegye, s még a tetejébe el is olvassa, hanem azért ajánlom nekik ezt a könyvet, mert tőlük tanultam, ami benne van. Ha van benne valami érdemes, az az övék.”

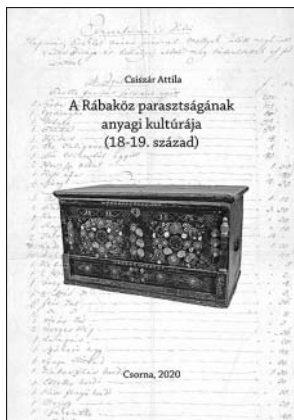
Úgy vélem, Fülöpszállás története mindannyiunké, minden olvasóé, aki érdeklődik a Jászkunság hajdan volt mindennapjai iránt. Hiteles és olvasmányos községtörténet, amelynek segítségével ki-ki utat találhat a jászkun múlt, a kiskunsági református lakosság történelmének megismeréséhez.

(Varga Istvánné Fajsi Mária: Mozaikok Fülöpszállás történetéből a II. világháborúig. Fülöpszállás Község Önkormányzata, Fülöpszállás, 2015. 152 oldal; Varga Istvánné-Varga István: Mozaikok Fülöpszállás történetéből 1945-től a rendszerváltásig. Fülöpszállás Község Önkormányzata, Fülöpszállás, 2020. 190 oldal)

Bánkiné Molnár Erzsébet

RÁBAKÖZ AZ INVENTÁRIUMOK TÜKRÉBEN

Az olvasó egy nagyszerű monográfiát vehet kézbe a Kisalföld egyik legjellegzetesebb néprajzi csoportjának XVIII–XIX. századi anyagi kultúrájáról. Mégpedig a maga nemében az elsőt, melynek minden szava hiteles, mert eredeti kéziratok, nagyrészt vagyronleltárak adatain, azok értő elemzésén alapsznak.

A mű szerzője Csizsár Attila, a Soproni Múzeum néprajzi gyűjteményének kurátora, aki évtizedek óta kutatja őseinek múltját, és sokszálú munkájának eredményeit ebben a könyvben összegzi. Kapuvári gyökerei nagyban hozzájárulnak a rábaközi kultúra bensőséges ismeretéhez, autentikus értékeléséhez.

Rábaköz a Kisalföld szívében, a Hanság, a Rába és a Nagyerdő között fekszik, az egykori Sopron vármegye területén. Az Árpád-kor óta magyarlakta vidék, amelynek népét csak kevés más etnikumú lakosság tarkította a XVII. században: a német Garta (ma Kapuvár része) és a szláv Tótkeresztúr (a mai Magyarkeresztúr). Az itteni jobbagyfalvak és a hat kurialista község világát a középkortól a XX. század közepéig alapvetően paraszti életmód jellemezte, ami két mezővárosára is rányomta bélyegét: Kapuváron és Csornán a népviselet szinte a II. világháborúig fennmaradt. A köztudatban Rábaköz éppen a népviselete és remek hímzései révén vált ismertté.

Csizsár Attila kötete „klasszikus” történeti néprajzi tanulmány a táj lakóinak késő újkori anyagi kultúrájáról és annak változásáról. Széles körű, elmélyült levéltári kutatáson nyugszik, ami sokoldalú néprajzi tájékozottsággal és megfontolt kutatói attitűddel párosul, ezért következtetései tárgyyszerűek. A címben jelzett témáról teljes képet alkot.

A Bevezetésben sokoldalúan vázolja föl

Rábaköz földrajzi, településbeli adottságait, történeti, gazdasági, társadalmi, vallási helyzetének alakulását a feudalizmus és a polgárosodás korában.

Tárgyának részletes kifejtését megelőzően bemutatja a mű alapjául szolgáló tekintélyes levéltári Forrásokat, reálisan értékelve hasznukat és hiányosságait. Az ódon írások jelentőségét azzal is kiemeli, hogy

KEVERMES TÖRTÉNETE KÉPEKBEN

a továbbiakban a fejezetcímeket is az inventáriumokból kölcsönzi.

A fő téma – *A vagyon összetevői* címen – a paraszti tárgyi világ szemléltetése, a vagyonösszeírások rendjét követi, az ingatlan „*fekvőségek*”-től az épületeken, házi eszközökön keresztül az állatállományig és a mesterségbeli szerszámokig, amelyek tíz fejezetet tesznek ki. Az objektumokról finom, sokrétű elemzést kapunk, megismerjük azok időbeli és térbeli elterjedését, sőt, azt is, milyen társadalmi – paraszti, kismemesi, polgári – körben használták őket, vagy kik utasították el és miért. Egy-egy tárgy leírása komplex kis tanulmány, kitérve használati módjukra is. Mindehhez látvány is társul, mert a szerző gazdagon illusztrálta könyvét, releváns képekkel.

A műben különös hangsúlyt kap a lakáskultúra meg a népművészet, a díszített tárgyak térhódítása, alkalmazásuk arányai, amiről a levéltári források nem nyújtanak valós információt, és kellő mennyiségű néprajzi anyaggal sem rendelkezünk. A szerző is tudatában van e ténynek, és mértéktartó véleményt alkot, valóságúen érzékeltetve a tendenciákat.

A lábjegyzetelt értekezést tömör és frapárs *Összegzés* zárja. Ezután a *Mellékletek* következnek három bizonyító erejű hagyatéki leltárral és egy végrendelettel az 1828 és 1856 közötti évekből. A levéltári kéziratmásokat követi az illusztráció, fényképekkel, rajzokkal és térképekkel. Végül a felhasznált források és szakirodalom, a rövidítések jegyzéke és angol nyelvű rezümé olvasható, és nem maradt el a *Helységnévmutató* sem.

A szerző gördülékeny, szép magyar nyelven szól hozzánk, a könyv megjelenése igényes. Bizonyosan tetszene Csiszár Attila kapuvári nagyszüleinek is, akiknek a művet dedikálta.

(Csiszár Attila: *A Rábaköz parasztságának anyagi kultúrája* (18–19. század). Rábaközi Helytörténet-kutatók Társulata, Csorna, 2020. 102 oldal, 75 kép)

Zentai Tünde

Kevermes községet 1815-ben alapították a történelmi Magyarország különböző részeiről idetelepített dohánykertész telepések, akik rendkívüli szegénységben és mostoha viszonyok közepette voltak kénytelenek új életet kezdeni itt. A település a földesurak nagylelkűségének és az emberek szorgalmának köszönhetően gyors fejlődésnek indult. Templomot, iskolát, plébániát, községházat építettek, a határt pedig, ahol korábban nagy kiterjedésű füves puszták voltak, feltörték és művelésbe vonták. Mindeközben folyamatos nehézségekkel kellett szembenézniük, így különböző járványokkal, vagy éppen a rossz időjárás miatt bekövetkezett éhínséggel. A megpróbáltatások a XX. században is folytatódtak, de bármilyen nehéz is volt az emberek élete, mindig megpróbálták értéket teremteni. Kulturális egyesületek, körök, sport- és tűzoltó egyesület, ipartestület alakult, és az építkezések sem álltak le, amit a mai napig fennmaradt emlékművek, kikövezett utcák és a népi stílusú lakóházak is jól példáznak.

A település rövid története tehát bővelkedik eseményekben, ami az elmúlt néhány évtizedben részletesen fel lett dolgozva dr. Bodor József plébános és Pelle Ferenc helytörténész munkásságának köszönhetően. Több könyv és egyéb kiadvány is napvilágot látott, az utóbbi években pedig színes szóróanyagok is készültek az értékek bemutatására.

A Települési Értéktár Bizottság tagjaként 2019-ben kezdtünk el gondolkodni egy olyan kiadvány megjelenítésén, amely képekben mutatná be a település múltját, ezzel együtt pedig a

